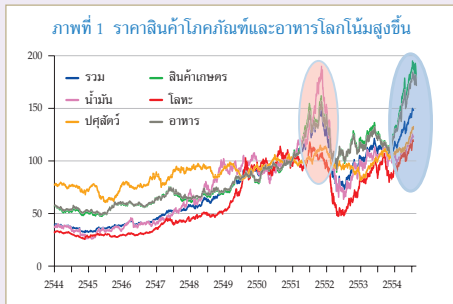

ราคาสินค้าโภคภัณฑ์และอาหารโลก: นัยต่อไทย

นับแต่ปลายปี 2553 ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ได้กลับมาเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะราคาสินค้าเกษตรและราคาอาหารโลก (ภาพที่ 1) และหากราคาสินค้าโภคภัณฑ์ยังเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ก็อาจกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ และที่สำคัญจะเป็นความท้าทายต่อนโยบายการเงินในการดูแลปัญหาเงินเฟ้อที่อาจตามมา

ที่มา: UBS Constant Maturity Commodity Index (CMCI), Bloomberg และปรับปีฐานให้ค่าเฉลี่ยปี 2550 = 100

และเก็งกำไรในตลาดล่วงหน้าสินค้าโภคภัณฑ์ที่อาจส่งผลให้ราคาสูงขึ้นและจงใจให้มีการเข้ามาลงทุนและเก็งกำไรเพิ่มขึ้นต่อไปอีก^{2/} การกักตุนสินค้า การอ่อนค่าของเงินดอลลาร์ สรอ. ที่ทำให้ผู้ผลิตตั้งราคาในรูปแบบดอลลาร์ สรอ. สูงขึ้นเพื่อชดเชยกับค่าเงิน^{3/} และการใช้พืชผลเกษตรมาผลิตพลังงานทดแทนแทนการผลิตอาหารซึ่งจะส่งผลให้ราคาอาหารและสินค้าที่เกี่ยวข้องสูงขึ้น^{4/}

ไทยเสียประโยชน์หากราคาน้ำมันเพิ่มขึ้น แต่จะได้ประโยชน์จากราคาอาหารโลกที่สูงขึ้น

ในปี 2553 ไทยนำเข้าสุทธิน้ำมันมูลค่าประมาณร้อยละ 7 ของ Nominal GDP ดังนั้น ถ้าค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์น้ำมันต่อราคาค่อนข้างต่ำ อาจคาดได้ว่า ราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จะส่งผลให้ Nominal GDP ลดลงร้อยละ 0.7 (สมมติปัจจัยอื่นคงที่) โดยราคาน้ำมันที่สูงขึ้นอาจสร้างภาระต่อรัฐบาล หากต้องลดภาษีสรรพสามิตเพิ่มเติมจากที่ใช้เงินกองทุนน้ำมันเพียงราคาน้ำมันขายปลีกในประเทศไม่ให้สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อหวังชะลอผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม

ในทางกลับกัน ไทยจะได้ประโยชน์จากราคาสินค้าโภคภัณฑ์เกษตรและอาหารแปรรูปที่สูงขึ้น^{5/} ในปี 2552 ส่วนแบ่งในตลาดโลกของไทยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 2.5 จากร้อยละ 2.2 ในปี 2550^{6/} และในปี 2553 มูลค่าการส่งออก

^{1/} ในประเทศกำลังพัฒนา ค่าความยืดหยุ่นของการบริโภคอาหารต่อรายได้สูงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นการที่ประเทศกำลังพัฒนาขยายตัวอย่างรวดเร็วและรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการอาหารเร่งตัวและยังเพิ่มแรงกดดันให้ราคาสูงขึ้น

^{2/} ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนถึงผลกระทบของ Non-commercial trades ต่อราคาสินค้าโภคภัณฑ์ แต่ทาง Institute of International Finance (February 2011) ระบุว่านับแต่ปี 2548 เป็นต้นมา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) ระหว่าง Net long position ของ Non-commercial trades กับราคาข้าวโพดสูงถึง 0.65 ขณะที่ของราคาน้ำมันอยู่ที่ 0.37

^{3/} Food and Agriculture Organization (2008) พบว่าเงินดอลลาร์ สรอ. ที่อ่อนค่าลงร้อยละ 1 เทียบกับเงินทุกสกุล มีผลทำให้ราคาสินค้าโภคภัณฑ์เกษตรสูงขึ้นร้อยละ 0.8-0.9 ในรูปดอลลาร์ สรอ.

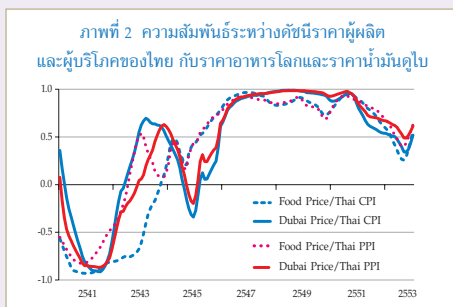
^{4/} World Bank (2010) พบว่า ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นร้อยละ 10 ส่งผลให้ราคาโภคภัณฑ์โลหะ อาหาร และปุ๋ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5, 2.7 และ 5.5 ตามลำดับ

^{5/} ไทยมีความมั่นคงด้านอาหารในระดับหนึ่ง วัดได้จาก Food Vulnerability Index [FVI = 100 - ((0.25*GDP per capita)+(0.5*net food exports)-(0.25*share of food in expenditure))] ซึ่งชี้ว่าไทยมีความเปราะบางด้านอาหารอยู่ในอันดับที่ 55 (FVI = 99.6) จาก 80 ประเทศ ขณะที่บังคลาเทศมีความเปราะบางสูงสุด (FVI = 101.5) นิวซีแลนด์มีความเปราะบางน้อยที่สุด (FVI = 97.7) และจีนเปราะบางเป็นอันดับที่ 22 (FVI=100.4)

^{6/} ประมวลจากข้อมูล Trade Map ของ International Trade Centre

สุทธิของสินค้ากลุ่มนี้อยู่ที่ร้อยละ 6.3 ของ Nominal GDP ดังนั้น หากความยืดหยุ่นของอุปสงค์อาหารต่อราคามีค่าต่ำกว่าการที่ราคาสินค้าในกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ก็จะช่วยทำให้ Nominal GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.63 แต่ยังไม่สามารถชดเชยกับรายได้ที่หายไปจากราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่เท่ากัน ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยเก็บเกี่ยวประโยชน์จากราคาอาหารโลกให้ได้มากขึ้นและเพิ่มความมั่นคงด้านอาหาร จึงควรเร่งพัฒนาเทคโนโลยีทางการผลิตและการบริหารจัดการในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารให้ดีขึ้น พร้อมกับการขับเคลื่อนการส่งออกอาหารไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาน้ำมันและอาหารโลกกับดัชนีราคาผู้ผลิตและดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยกลับมาสูงขึ้น

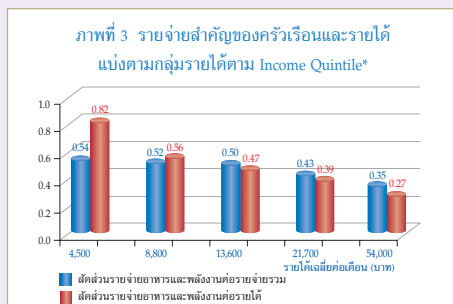

ที่มา: คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาน้ำมันและอาหารโลกกับต้นทุนการผลิตและดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยกลับมาสูงขึ้นหลังปัญหาเศรษฐกิจโลกบรบทาลง (ภาพที่ 2) ดังนั้น เมื่อราคาน้ำมันหรือราคาอาหารโลกสูงขึ้น จะมีความเชื่อมโยงต่อกันและยังส่งผลต่อต้นทุนการผลิตและเงินเฟ้อของไทยมากขึ้นและเร็วขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อภาคครัวเรือนโดยตรงเนื่องจากสัดส่วนของรายจ่ายในหมวดอาหาร (อาหารสดและอาหารแปรรูป) สูงถึงร้อยละ 35 ของรายจ่ายรวม ครัวเรือนที่ถูกกระทบมาก คือ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 13,600 บาท ซึ่งเป็นคน

ส่วนใหญ่ คือประมาณร้อยละ 60 ของประชากร โดยมีการใช้จ่ายในหมวดอาหารและเชื้อเพลิงคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 62 ของการใช้จ่ายทั้งหมด ภาระของครัวเรือนกลุ่มนี้จึงจะเพิ่มขึ้นมากหากราคาดังกล่าวสูงขึ้น (ภาพที่ 3) และยิ่งบั่นทอนการกระจายรายได้ เนื่องจากรายได้ที่แท้จริงของคนกลุ่มนี้จะลดลงมากกว่าครัวเรือนที่มีรายได้สูงซึ่งมีสัดส่วนการใช้จ่ายในหมวดอาหารและเชื้อเพลิงน้อยกว่า

นโยบายการเงินอาจจำเป็นต้องเข้มงวดขึ้นเพื่อดูแลเงินเฟ้อ

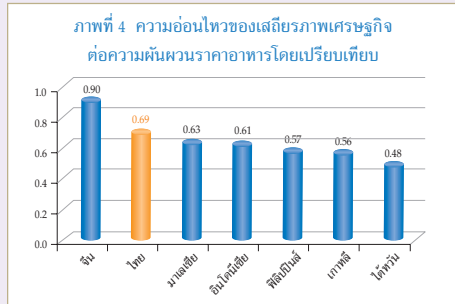
หมายเหตุ: *พลังงานในที่นี้เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งเท่านั้น

ที่มา: ความเห็นจากข้อมูล Socio-Economic Survey (SES) ไตรมาส 1 ปี 2553 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และใช้น้ำหนักของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มรายได้ปรับให้เป็นของทั้งประเทศ

บางคนกล่าวว่านโยบายการเงินควรอยู่หนึ่ง ๆ หากราคาสินค้าที่จำเป็นอย่างเช่นอาหารสูงขึ้น เพราะอุปสงค์ในสินค้าเหล่านี้มีความยืดหยุ่นต่อราคาต่ำ ดังนั้น ราคาที่สูงขึ้นจะทำให้ครัวเรือนต้องลดการใช้จ่ายในสินค้าอื่นเพื่อมาจ่ายเป็นค่าอาหารที่เพิ่มขึ้น จึงเป็นเรื่องของการเพิ่มขึ้นของราคาโดยเปรียบเทียบเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงผู้ดำเนินนโยบายต้องพิจารณาถึงปัจจัยแวดล้อมและพฤติกรรมค่าใช้จ่ายของผู้บริโภคที่จะมีผลต่อการส่งผ่านของราคาอาหารไปสู่ราคาสินค้าอื่น ๆ^{7/} ที่สำคัญได้แก่ (1) ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราเงินเฟ้อทั่วไปกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของราคาอาหาร ถ้าสูงแสดงว่าราคาสินค้าอื่น ๆ ยังมีโอกาสที่จะเร่งตัวตามราคาอาหาร

(2) ความร้อนแรงของเศรษฐกิจในขณะนั้น วัดจาก Output gap ถ้าเศรษฐกิจร้อนแรงแสดงว่าแรงส่งต่ออุปสงค์ยังสูงและอาจกดดันต่อเงินเฟ้อโดยรวม และ (3) ความผ่อนคลายของนโยบายการเงิน (Relatively loose monetary policy)

^{7/} จาก Variance decomposition ของอัตราเงินเฟ้อทั่วไประหว่างปี 2543-2553 พบว่าความผันผวนของราคาน้ำมันและอาหารโลกอธิบายร้อยละ 19.5 และ 13.9 ของความผันผวนของเงินเฟ้อทั่วไป และราคาน้ำมันในตลาดโลกที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผ่านผลทำให้เงินเฟ้อทั่วไปเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.25 ขณะที่ราคาอาหารโลกจะส่งผ่านผลให้เงินเฟ้อทั่วไปสูงขึ้นร้อยละ 0.42

ที่มา: Citigroup Global Markets และปรับโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

Index - VFPSI) และเชื่อมโยงไปสู่แนวนโยบายการเงินที่เหมาะสม ผลปรากฏว่า ณ ไตรมาส 3 ปี 2553 ค่า VFPSI ของไทยอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูงคือ 0.69 รองจากจีน (ภาพที่ 4) ซึ่งให้เห็นถึงความสมเหตุสมผลที่นโยบายการเงินควรเข้มงวดขึ้น แม้สาเหตุจะมาจากราคาอาหารที่สูงขึ้นก็ตาม

แนวทางเดียวกันนี้อาจนำมาประเมินความอ่อนไหวของเสถียรภาพเศรษฐกิจต่อราคาน้ำมันหรือกลุ่มพลังงานที่สูงขึ้น เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างอัตราเงินเฟ้อทั่วไปกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าในกลุ่มพลังงานค่อนข้างสูง^{9/} และในเมื่อ Output gap ที่กำลังแคบลง ประกอบกับนโยบายการเงินยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างผ่อนคลาย ก็เท่ากับว่าราคาที่สูงขึ้นจะมีนัยต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจ ทำให้นโยบายการเงินควรเข้าไปดูแลเงินเฟ้อ แม้สาเหตุจะมาจากราคาน้ำมันหรือราคากลุ่มพลังงานที่สูงขึ้น

สรุป ความผันผวนของราคาสินค้าโภคภัณฑ์มีผลต่อรายได้และราคาสินค้าในประเทศ โดยในภาพรวมไทยได้ประโยชน์จากราคาสินค้าเกษตรและอาหารโลกที่สูงขึ้นเพราะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการส่งออกสุทธิ แต่ในขณะเดียวกัน ต้นทุนการผลิตและค่าครองชีพจะสูงขึ้น จึงเพิ่มภาระการใช้จ่ายให้แก่ครัวเรือน โดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้ต่ำถึงปานกลาง ซึ่งอาจส่งผลให้การกระจายรายได้แย่ลง

สำหรับนโยบายการเงินอาจต้องเข้มงวดขึ้นเมื่อราคาอาหารหรือราคาน้ำมันสูงขึ้นต่อเนื่อง หากแรงส่งต่ออุปสงค์ยังสูงและนโยบายการเงินยังอยู่ในระดับค่อนข้างผ่อนคลาย ส่วนนโยบายอื่นๆ มีความสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะนโยบายด้านอุปทาน (Supply side policy) เพื่อเร่งพัฒนาศักยภาพการผลิตในภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม ท่วงโข้ออาหาร และการเพาะปลูกระหว่างพืชอาหารและพืชพลังงาน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความมั่นคงด้านอาหารและโอกาสในการเก็บเกี่ยวประโยชน์จากราคาสินค้าเกษตรและอาหารโลกที่สูงขึ้น เพราะอย่างน้อยจะช่วยบรรเทาภาระการใช้จ่ายของประเทศจากการนำเข้าน้ำมัน

^{8/} คำนวณโดยการหาค่า Z-score (Z) ของเครื่องชี้แต่ละตัวของทั้ง 7 ประเทศ โดย $Z_{ic} = (X_{ic} - \bar{X}_{ic}) / SD_i$ โดยที่ X_{ic} คือค่าของเครื่องชี้ i ของประเทศ c, $\bar{X}_{ic}$ คือค่าเฉลี่ยของเครื่องชี้ i และ SD_i คือ standard deviation จากนั้นหาสัดส่วนการเบี่ยงเบนของ Z-score จากค่าสูงสุดและต่ำสุดในกลุ่มโดย $SCORE_{ic} = (Z_{ic} - \text{Min}(Z_i)) / (\text{Max}(Z_i) - \text{Min}(Z_i))$ จะได้ค่าอยู่ในช่วง 0-1 สุดท้ายหาค่าเฉลี่ย (Simple average) ของ $SCORE_{ic}$ ของแต่ละประเทศ ($SCORE_c$) ค่ายิ่งสูงแสดงว่ายิ่งมีความอ่อนไหวต่อความผันผวนของราคาอาหารที่จะนำไปสู่เงินเฟ้อ ซึ่งเท่ากับว่านโยบายการเงินควรต้องเข้มงวดขึ้น

^{9/} ค่า Correlation ระหว่างอัตราเงินเฟ้อทั่วไปกับเงินเฟ้อหมวดพลังงานในช่วงปี 2544-2553 เท่ากับ 0.78 ขณะที่ค่า Correlation กับเงินเฟ้อหมวดอาหารอยู่ที่ 0.6